

VAN DE REDACTIE...

Ondertussen hebben we een uiterst turbulent 2020 en het eerste stuk van 2021 achter ons gelaten. De VTB heeft dankzij haar leden en commissies de afgelopen periode een enorme (zelfs tropisch te noemen) flexibiliteit kunnen laten zien en bewezen dat ze zeker geen dor hout is! Naast de eerdere online studiedagen is afgelopen januari namelijk de eerste online commissieborrel ook een feit geworden. Maar langzamerhand richten we onze blik nu vooruit op de komende maanden.

In deze nieuwsbrief geven we een vooruitblik op de UN Decade on Ecosystem Restoration en kunt u lezen hoe WNF de toekomstige aanpak van ontbossing voor zich ziet. Verder licht Paul van der Weijden toe hoe financiële instellingen in toenemende mate transparanter moeten worden over hun investeringen en hoe dit een rol kan spelen in natuurbescherming. Frans Bongers neemt u mee in naar zijn seeds of hope: wierook. Hij beschrijft over de manier waarop de boomsoort die deze NTFP produceert, behouden kan blijven.

Tot slot brengen we u graag op de hoogte van de opkomende ALV die op 25 maart op de agenda staat. Wij wensen u alvast veel leesplezier!

SEEDS OF HOPE

Seeds of hope: Wierook, het iconische hars uit de droge tropen

Door: Frans Bongers (Professor Forest Ecology and Management, Wageningen Universiteit)

Wierook is altijd in mijn gedachten. De karakteristieke geur en het ceremoniële gebruik in de katholieke kerk van mijn jeugd hebben onuitwisbare indrukken achtergelaten. Ik heb me nooit afgevraagd wat deze hars was, totdat een Eritrese promovendus 25 jaar geleden naar me toe kwam en het gebruik en de problematische verjonging van wierookbomen ter sprake bracht. Wierookbomen? Zijn vraag verbond me onmiddellijk met mijn eerdere sterke indrukken. Natuurlijk ben ik deze samenwerking meteen begonnen. En we bestudeerden de soort, volgden de boompopulaties en evalueerden de regeneratie in afgelegen berggebieden in Eritrea. En later in meer detail en omvang, en meer onderwerpen in Ethiopië. Socio-culturele kwesties, soortenverspreiding, beheer van bomen en populaties, regels en voorschriften, belang voor het lokale levensonderhoud, harsproductie, seizoensgebondenheid, klimaatverandering, culturele differentiatie. En het was inderdaad een hot topic. Elk nieuw resultaat kreeg extreme aandacht in de media. Lokaal, nati-

onaal, internationaal. Kranteninterviews, radio- en televisie-uitzendingen. Vele mensen maakten zich zorgen over de bedreigingen van het iconische wierook. Wierook sprak me sterk aan, omdat het een niet-hout bosproduct is. Maar ook met veel studenten en met de steun van collega's en financiers hebben we veel nieuwe kennis verzameld. Door de inzet van acht WUR-promovendi en een paar in andere landen (België, VS, Finland, India) en van vele MSc studenten, is wierook nu een van de best bestudeerde tropische niet-hout bosproducten. "Onze" wierooksoort (*Boswellia papyrifera*) is slechts een van de meer dan 20 verschillende soorten van het geslacht *Boswellia*, maar *B. papyrifera* levert wel de meeste wierookhars en overtreft die andere belangrijke soorten zoals *B. serrata* (India) en *B. sacra* (Oman, Yemen, Somalia).

We weten nu veel over de soort en het product, maar hebben we het probleem van de dreiging opgelost? Nee, we hebben het nog niet opgelost. We hebben bijgedragen aan de kennis en we hebben het probleem op alle nationale en internationale niveaus aan de orde gesteld, maar we hebben het niet ter plaatse opgelost. Waarom niet? Omdat de meeste problemen worden aangedreven door factoren die buiten onze (wetenschappelijke en bewuste) controle liggen. Nationale en lokale regels en voorschriften, we kennen ze maar kunnen ze niet direct wijzigen. Lokale impact door bedrijven en gemeenschappen door boom- en bosbeheer en het verzamelen en tappen van hars, we weten hoe het werkt en wat er verbeterd kan worden, maar we zijn niet de uitvoerders. Daarvoor hebben we ook meer samenwerking met bedrijven nodig, veldtraining, alternatieve middelen van bestaan, nauwe samenwerking met lokale en internationale gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties.

Dit is wat we nu proberen te doen: contact maken met mensen, bedrijven en NGO's die werken aan wierook (ook van andere soorten), invloed uitoefenen op overheden via partnerschappen, certificeringsinstanties, contact maken met eindgebruikers, het woord verspreiden om de vraag van gebruikers naar meer duurzame productieketens te stimuleren. We hebben onlangs de Global Frankincense Alliance (www.globalfrankincensealliance.com) opgericht waarmee we op veel borden spelend verder proberen te komen. We zien veranderingen, maar vooruitgang gaat traag, in veel kwesties te traag. Het merendeel van de hars wordt tegenwoordig omgezet in olie en gebruikt in lichaamsverzorgingsproducten. Maar de geur van de wierookhars is nog steeds goed en opwindend. Ik wil dat ook in de toekomst hiervan kan worden genoten, en daarom blijf ik streven naar duurzamer beheer van de bossen en bos-en-struiklandschappen waar wierook groeit. ■

Geïnteresseerd om te helpen? Frans.bongers@wur.nl

#GenerationRestoration (and Conservation)

Door: Rens Brouwer

Het is zover! 2021 is begonnen en daarmee ook het jaar waarin de 'UN Decade on Ecosystem Restoration' van start gaat, op 5 juni (World Environment Day) om precies te zijn. Dit initiatief volgde na een voorstel om actie te ondernemen door meer dan 70 landen uit alle windstreken. Het is een grote oproep voor de bescherming en het herstel van ecosystemen over de hele wereld en daar horen tropische bossen natuurlijk bij. Het heeft tot doel de achteruitgang van ecosystemen een halt toe te roepen en ze te herstellen om wereldwijde doelen te bereiken (zoals de Sustainable Development Goals). Niet voor niks is de periode 2021-2030 gekozen, dit is namelijk ook de tijdlijn die wetenschappers hebben geïdentificeerd als de laatste kans om catastrofale klimaatverandering te voorkomen. Onder leiding van de UNEP en de FAO, wil de 'UN Decade' een sterke, brede, wereldwijde beweging opbouwen om ecosysteemherstel op te voeren. Door middel van communicatie, evenementen en een speciaal webplatform (www.decadeonrestoration.org/) zal de UN Decade een plek bieden voor iedereen die geïnteresseerd is in ecosysteemherstel. Onderdeel hiervan is bijvoorbeeld de hashtag #GenerationRestoration, die in het leven is geroepen zodat iedereen op sociale media de laatste updates, verhalen, nieuws en kansen omtrent de UN Decade onder deze hashtag terug kunnen vinden.

Voor tropische bossen betekent de UN Decade dat er wordt voortgebouwd op bestaande initiatieven zoals de Bonn Challenge (inmiddels 10 jaar geleden gelanceerd) en bijvoorbeeld het werk van de "Global Partnership on Forest and Landscape Restoration". De afgelopen jaren zijn er al tal van projecten ontworpen en geïmplementeerd en nu is het zaak om deze te evalueren en er lessen uit te trekken zodat bosherstel in de tropen op grotere schaal kan worden aangepakt. Leren van elkaar en 'best practices' identificeren lijkt hier de sleutel tot succes te zijn, zoals werd geïllustreerd door de vele case studies die werden gepresenteerd tijdens de "Reforestation for Biodiversity, Carbon Capture and Livelihoods" conferentie, georganiseerd door Royal Botanical Gardens Kew, afgelopen februari.

Zo divers als tropische bossen kunnen zijn, zo divers zijn de methodes om bossen te herstellen. Dat bleek wel tijdens deze conferentie. Soms is de natuur haar gang laten gaan de beste optie om bos terug te laten groeien, maar als een gebied bijvoorbeeld is overwoekerd met varens en grassen, dan vereist het een actievere aanpak met meer maatregelen. Het vraagt dus om maatwerk (wetenschappelijk onderbouwd) en juist dit is wat het opschalen lastig maakt, want maatwerk kost vaak tijd. Tijdens dezelfde conferentie werd duidelijk dat er hard gewerkt wordt aan middelen

om dit proces te optimaliseren, bijvoorbeeld door het gebruik van slimme algoritmes en machine learning en door het inzetten van drones om gebieden te identificeren waar natuurlijke regeneratie een grote kans van slagen heeft.

Ook al zijn er dus al veel best practices waarvan geleerd kan worden, en biedt dit veel hoop voor successen in de UN Decade, het volledig herstellen van ecosystemen met al haar oorspronkelijke soorten en functies blijkt in de praktijk toch lastig, erg lang te duren of zelfs onhaalbaar. Het blijft daarom noodzaak om naast het focussen op grootschalig herstel, ook bestaande (bos) ecosystemen te blijven beschermen en te behouden. Dit is dan ook niet voor niets de eerste regel van de "10 golden rules for restoring forests", die onlangs gepubliceerd zijn door vooraanstaande wetenschappers (zie ook Di Sacco et al., 2021). Wellicht was de hashtag #generationrestorationandconversation dus iets passender geweest voor de UN Decade, toegegeven, die bekt die wel een stuk minder lekker. ■

Di Sacco et al., (2021). Ten golden rules for reforestation to optimize carbon sequestration, biodiversity recovery and livelihood benefits. Global Change Biology.

UPDATE

De rol van financials in de bescherming van natuur

Door: Paul van der Weijden (Beleggingsanalist ASN)

Financiële instellingen kunnen een steeds belangrijkere rol spelen in het beschermen van natuur. Zo worden ondernemingen enerzijds gedwongen om hier aandacht aan te besteden middels wetgeving, maar is er ook in steeds grotere mate interesse in het financieren van natuur. Een van de recente ontwikkelingen is dat banken en vermogensbeheerders ambities hebben uitgesproken om middels hun financiële capaciteit een bijdrage te leveren aan verduurzaming en het mitigeren van klimaatverandering. Middels het financieren van natuur hebben financiële instellingen de mogelijkheid om negatieve CO²-emissies te rapporteren, wat in hun duurzaamheidsrapportages leidt tot een bepaalde compensatie van

de CO²-uitstoot die wordt veroorzaakt door uitstaande financieringen (welke moet leiden tot een 'klimaatneutrale' balans). Echter, de belangstelling voor natuurfinanciering gaat verder dan enkel het 'opschonen' van de CO²-balans. Het reduceren of uit de lucht nemen van CO² levert momenteel nog maar in beperkte mate een vergoeding op en het stimuleren van andere ecosysteemdiensten zoals biodiversiteit levert momenteel nog helemaal geen directe vergoeding op, maar vanuit zowel publieke als private instellingen wordt gesproken over het belonen van zulke ecosysteemdiensten. Ook wetgevende instanties drukken door op dit onderwerp en per maart dit jaar treedt de Sustainable Finance Directive Regulation (SFDR) in werking. De SFDR is vergaande wetgeving, ontwikkeld door de Europese Commissie, met als doel het stimuleren van duurzaamheid en het verkrijgen van extra transparantie in de duurzaamheidsrisico's van financiële instellingen. Waar recentelijk nog via een extern onderzoeksrapport werd aangetoond dat bijvoorbeeld Nederlandse pensioenfondsen in grote mate blijven investeren in vleesproducenten in Brazilië – en daarmee bijdragen aan (illegale) ontbossingspraktijken – zullen dergelijke activiteiten

BOTANISCHE TEKENING

Door: Ronja Knippers

De botanische tekening van deze nieuwsbrief sluit aan bij het artikel van Frans Bongers en is de wierookboom, of *Boswellia papyrifera*. Meer over het gebruik en de bescherming van deze boomsoort en haar iconische hars lees je op de eerste pagina van deze nieuwsbrief! Wil jij ook je favoriete plant terug zien in de nieuwsbrief? Stuur de naam van jouw plant inclusief een bijzondere herinnering of leuk feitje dan in bij de eerstvolgende oproep!

vanaf dit jaar niet meer 'verzwegen' kunnen worden, maar dient hierover te worden gerapporteerd met het in gang treden van de SFDR. Een mogelijke opsteker voor de tropische bossen!

Hoe dat precies in zijn werk gaat? Binnen de SFDR moet er middels de 32 zogenoemde Principal Adverse sustainability Impacts (PAI's) worden verantwoord hoe een onderneming (negatieve) impact heeft op bepaalde duurzaamheidsgebieden. Zo moeten financiële instellingen door middel van de SFDR inzicht gaan krijgen in de duurzaamheid van ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd. Daarnaast moeten deze instellingen ook rapporteren welke bedrijven o.a. geen beleid hebben op de impact op biodiversiteit en ecosysteemvernietiging. Ook moet inzicht worden gegeven in het aandeel investeringen dat bijdraagt aan ontbossingspraktijken en actief is in gebieden met een hoog biodiversiteitsniveau. Al met al zijn dit ontwikkelingen die ertoe zullen leiden dat de transparantie van de activiteiten van financiële instellingen significant toeneemt en dat zij eerder op de natuurvernietigende activiteiten worden afgerekend door de almaar kritischer wordende 'consument'. Die kan tegenwoordig wel bepalen of hij zijn geld bij een duurzame bank stalt, maar vreemd genoeg nog niet wat er met zijn pensioen wordt gedaan. Transparantie en bewustwording bij de consument middels de SFDR lost tropische ontbossing en investeringen in dit soort praktijken nog niet direct op, maar zijn mogelijk wel een eerste stap richting meer duurzame investeringen bij financiële instellingen. ■

UPDATE

De toekomst van de ontbossingsaanpak

Door: Ronja Knippers

Recent publiceerde het WNF het 'Deforestation Fronts' report; een analyse waarin 24 belangrijke frontlinies in de wereldwijde ontbossingscrisis onder de loep worden genomen. Deze 24 gebieden bevinden zich allen in de (sub-)tropen. Bij elkaar is er in deze frontlinies 43 miljoen hectaren bos verloren gegaan tussen 2004 en 2017, een gebied ter grootte van Marokko. Aan de grondslag van de ontbossing en bedreiging in deze regio's liggen vier algemene, directe aanjagers: landbouw, extractie van grondstoffen, infrastructuur en bosbranden. Ook worden verschillende indirecte drijfveren uitgelicht, welke een demografische, technologische, politieke, economische of een milieutechnische motivatie kunnen hebben.

Eén van de overkoepelende bedreigingen voor alle frontlinies is de ontwikkeling van wegen om houtkap en mijnbouw te faciliteren. Dit wordt vaak snel opgevolgd door commerciële landbouw die het gebied over de wegen gemakkelijker kan betreden. In Zuid-Amerika betekent dit de komst van vee en sojaplantages, terwijl het in Zuidoost-Azië gaat om hout- en oliepalmpantages. In Afrika is de opkomst van commerciële landbouw nog beperkt, hoewel deze naar verwachting zal toenemen. Een nieuwe trend in de ontbossingsfrontlinies is een toename in het aantal kleinschalige

boeren die verhandelbare gewassen verbouwen en vee houden, voornamelijk vanwege behoefte op de lokale markt. Dit lijkt ook een steeds grotere rol te spelen in de houtkap, waar grootschalige kap vervangen wordt door kleinschalige operaties die inspelen op de regionale vraag. Het scherperstellen van de onderliggende drijfveren die deze ontwikkelingen aanwakkeren is minder makkelijk. Een toenemende economische groei en bevolkingsgroei zorgen voor een grotere voedselconsumptie en daarmee een groeiende vraag naar landbouw. Hierdoor neemt ook landspeculatie en het toe-eigenen van bosgebieden toe. Dit is vervolgens een hellend vlak richting illegale activiteiten. De complexiteit wordt verder duidelijk wanneer er naar de bedreigingen per frontlinie wordt gekeken. Voor geen enkel gebied kan de ontbossing toegewezen worden aan één drijfveer, en bij verschillende grote frontlinies, zoals de Amazone, de Mekong in Myanmar en de bossen van Angola worden wel acht verschillende drijfveren genoemd.

Hoe deze bedreigingen aangepakt moeten worden is een volgend vraagstuk. De antwoorden op de ontbossingscrisis kun je grofweg in twee groepen verdelen: de landschap-gebaseerde oplossingen en de sector-gebaseerde oplossingen. Deze eerste groep herbergt onder andere het erkennen van inheemse landrechten, het instellen van moratoria en het instellen van beschermde gebieden. Onder de tweede groep vallen vrijwillige duurzaamheidsstandaarden en certificering, zero-deforestation policies en PES (payment for ecosystem services). Recent is hierin een verschuiving ontstaan van initiatieven vanuit de overheid naar initiatieven vanuit de markt.

De eerdergenoemde oplossingen hebben positieve resultaten opgeleverd, maar hierbij is van belang dat ervoor wordt gezorgd dat de uitkomst permanent is, en dat de omvang van de impact groeit met de tijd. Daarnaast moet er adequate monitoring aanwezig zijn om illegaliteit, incomplete uitvoering en lekken aan te kunnen tonen. De belangrijkste conclusie is dat oplossingen voor de ontbossingscrisis in de 24 hotspots aangepast moeten zijn aan de lokale context, aangezien de regionale markt een toenemende drijfveer is voor ontbossing in de frontlinies. De oplossingen moeten daarnaast inclusief zijn, en blijken het meest effectief wanneer meerdere responses samen worden gevoegd en wanneer de publieke en private sector samenwerken. Kortom, er is geen passende aanpak voor alle frontlinies, maar er zijn wel oplossingen mogelijk voor elke frontlinie. ■

Wie Wat Waar

VTB ALV

Op donderdag 25 maart 2021 om 19:00 organiseert het bestuur van de VTB de algemene ledenvergadering (ALV) 2021. Gezien de omstandigheden betreft het dit jaar een digitale bijeenkomst via ZOOM. Details over het programma zijn u toegestuurd per mail.

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; Website: www.tropischebossen.nl. Email: vereniging@tropischebossen.nl. Redactie: Rens Brouwer, Paul Zambon, Jeffrey Brand, Ronja Knippers & Joris van den Berg. Opmaak: Rens Brouwer; Email redactie: vtbnieuws@tropischebossen.nl

De Vereniging Tropische Bossen stimuleert en faciliteert contacten tussen mensen die vanuit verschillende achtergronden en posities geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.